

שוקי שטאובר

המאבק על הוועד

התארגנות עובדים בישראל בשנות ה־2000

שוקי שטאובר

המאבק על הוועד

התארגנות עובדים בישראל
בשנות ה־2000

יהושע שטאובר - ספרי ניהול ועסקים

שוקי שטאובר
המאבק על הוועד

Shuki Stauber
The Struggle for Unionization

עיצוב העטיפה: זהבה טפר
עריכה: רתם כסלו
הגהה: רותי חזנוביץ
הפקה: טפר בע"מ

כל הזכויות שמורות © 2018 למחבר
יהושע שטאובר – ספרי ניהול ועסקים
shuki@shukistauber.co.il | www.shukistauber.co.il

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לאחסן במאגר המידע, לשדר או לקלוט
בכל דרך או בכל אמצעי אלקטרוני, אופטי, מכני, או אחר – כל חלק שהוא מן החומר שבספר זה. שימוש
מסחרי מכל סוג שהוא בחומר הכלול בספר זה אסור בהחלט
אלא ברשות מפורשת בכתב מהמוציא לאור.

דאנאקוד 6-1112

מסת"ב 2-58-7226-965-978 ISBN

נדפס בישראל 2018 Printed in Israel

"הבוס דווקא לא היה איש רע... היה ברור שהוא מחבב מאוד את הפועלים שלו... אבל הוא אף פעם לא היה בבתים שלהם, הוא לא היה מודע למצבם. הוא חשב רק על עצמו, כי הכיר רק את עצמו, ועכשיו – זה או זה או כלום. במילים אחרות, גם הוא החליט להתעקש ולא לוותר"

(אלבר קאמי, "האילמים")¹

1. מתוך גלות ומלכות, הקיבוץ המאוחד, 2016.

תוכן

9	מבוא
	חלק א: תחילת הדרך
17	התחלה
29	השנים הראשונות
45	הדינמיקה של ההתארגנות
	חלק ב: גל ההתארגנויות השני
53	פרשת פלאפון וחברות הסלולר
86	התארגנות עובדי חברות הביטוח
115	מעוזי ההיי־טק
135	אי־הצלחות
	חלק ג: השחקנים
147	ועדי העובדים החדשים
166	ההנהלות
177	ארגוני העובדים
188	מומחים ויועצים
197	הסביבה
	חלק ד: דינמיקה של משא ומתן קיבוצי
211	משא ומתן ראשון
220	המשא ומתן הראשון בחברות הסלולר

חלק ה: היבטים משפטיים של התארגנות עובדים

229	זכות ההתארגנות וחובת ניהול המשא ומתן
238	פסיקת בתי הדין לעבודה
265	זהות הארגון היציג

271	סיכום
-----	--------------

נספחים

287	נספח 1: ההסכם הקיבוצי הראשון של פלאפון
317	נספח 2: ההסכם הקיבוצי הראשון של כלל ביטוח

מבוא

ספר זה נועד להביא בפני הקוראים תיאור מקיף של גל התארגנויות העובדים שפקד את המשק הישראלי בשנים 2007-2016. מתוארים בו התהליכים החברתיים, הכלכליים והפוליטיים שהביאו להתפתחותו, לצד ניתוחי אירוע המציגים תהליכי התארגנות, בעיקר במקומות עבודה גדולים. הספר נכתב לאחר שנות השיא של מאבקי ההתארגנות הגדולים, בשלב שבו גל ההתארגנויות החל להתמתן ואף להתייבב. עיתוי הכתיבה אפשר לבחון את התהליך גם מפרספקטיבה מסוימת וגם תוך כדי תנועה. רובו של המידע המובא כאן בא מפיהם של שחקנים מרכזיים בתהליך שהתראינו לספר. משקל רב ניתן להצגת הדברים מזוויות ראייה שונות, בעיקר משום שבלב תהליך ההתארגנות של עובדים עומדים קונפליקט מובנה ותפיסות עולם שונות. לצד דברי המראיינים מובאים ציטוטים רלוונטיים מכתבות עיתונאיות. אלו לא רק תיארו את התהליכים הנסקרים בזמן אמת, אלא גם השפיעו לעתים על כיווני ההתפתחות שלהם.

לספר חמישה חלקים. החלק הראשון מציג את שנות ההתארגנות הראשונות, ובכלל זה תיאור השנים הראשונות של התהליך, תיאור הסביבה הכלכלית-חברתית שבה צמח והתפתח ותיאור התארגנויות בולטות שסימנו את הדרך לאלו שבאו אחריהן. בחלק זה כלול גם פרק המציג את הדינמיקה של ההתארגנות במקום עבודה.

החלק השני מתאר את שנות השיא של גל ההתארגנויות החדש. הוא מושתת על ניתוחי אירוע בשלושה ענפי כלכלה שניסיונות ההתארגנות שהתחוללו בהם זכו לתשומת לב ציבורית גדולה יחסית. לצד שני ניסיונות התארגנות שהצליחו, של עובדי חברת הסלולר פלאפון ושל עובדי חברת הביטוח כלל ביטוח, מוצגים בחלק זה של הספר שני ניסיונות התארגנות שלא זכו להצלחה: של עובדי חברת ההיי-טק אמדוקס ושל עובדי רשת המזון המהיר מקדונלד'ס.

בחלק השלישי מתוארים השחקנים העיקריים בתהליך התארגנות של עובדים, ובראש ובראשונה ועדי העובדים החדשים וארגוני העובדים הניצבים לצדם. השחקנים

המרכזיים שבצדו האחר של המתרס הם ההנהלות, שבדרך כלל מלוות בעורכי דין המתמחים במשפט עבודה קיבוצי, ביועצים ליחסי עבודה וביועצי תקשורת. לצד השחקנים העיקריים מוצגים בחלק זה גם שני גורמים מרכזיים בעלי השפעה מהותית על תהליכי ההתארגנות: בתי הדין לעבודה ואמצעי התקשורת.

התהליך שמתרחש לאחר שההנהלה הכירה ביציגות ארגון העובדים וועד העובדים הוא שעומד במרכז החלק הרביעי. מדובר במשא ומתן הקיבוצי לקראת החתימה על הסכם קיבוצי, שאמור להסדיר את יחסי העבודה הקיבוציים במקום העבודה. חלק זה של הספר מורכב משני פרקים. הראשון מתאר את הדינמיקה הרווחת של משא ומתן קיבוצי ראשון במקום העבודה, והשני עוסק בתהליכים של משא ומתן קיבוצי ראשון בחברות הסלולר.

משום שלחקיקה ולפסיקה בתחום משפט העבודה הקיבוצי היתה השפעה רבה על התפתחות גל ההתארגנויות החדש; ומשום שחלק ניכר של מאבקי ההתארגנות הגיעו לפתחם של בתי הדין לעבודה, מציג חלקו החמישי והאחרון של הספר סקירה מקיפה של היבטים משפטיים של התארגנות עובדים.

בפרק הסיכום מוצגים ניתוח ההתפתחות של גל ההתארגנויות, השלכותיו על השחקנים המרכזיים בו והמגמות לעתיד. כמו כן מובאים בספר כלשונם שני הסכמים קיבוציים שהניבו שתי ההתארגנויות המרכזיות שנסקרו בו: ההסכם הקיבוצי הראשון של חברת כלל ביטוח וההסכם הקיבוצי הראשון של חברת פלאפון.

שלמי תודה ורשימת המרואיינים

ברצוני להודות מקרב לב לעשרות המרואיינים שחלקו איתי מידע רב-ערך ואשר בזכותם קרם ספר זה עור וגידים. רובם ככולם ראויים להוקרה מיוחדת על האמון שנתנו בי ועל הפתיחות שגילו. אציג אותם לפי שיוכם לכל אחת מקבוצות השחקנים המרכזיות שהשתתפו בתהליכים המתוארים, ובתוך כל קבוצה לפי סדר האלף-בית.

יושבי ראש של ועדי עובדים חדשים וועדי פעולה
אהד כהן, יו"ר ועד עובדי פירמת רואי החשבון ארנסט אנד יאנג (EY)
אופיר הרפז, יו"ר ועד עובדי חברת כרטיסי האשראי כאל
אורי פנחסי, יו"ר ועד הפעולה של עובדי חברת ההיי-טק אמדוקס
ברק לוי, יו"ר ועד עובדי חברת הסלולר פלאפון
גד רביד, יו"ר ועד עובדי חברת ההיי-טק SAP

דן הוד, יו"ר ועד הפעולה הפנימי של עובדי אמדוקס
מיה יניב, יו"ר ועד עובדי חברת הסלולר סלקום
רוני רוז, יו"ר ועד עובדי כלל ביטוח (ראיונות במשותף עם סגן יו"ר הוועד אמיר
דוידוביץ ועם חברי הוועד בועז ויסמן, גלעד שרייבר ועמוס אייל)
שמעון שטרית, יו"ר ועד עובדי חברת האנרגיה סונול
כמו כן נערכו שיחות עם עובדים מהשורה במקומות עבודה שבהם התרחשו
התארגנויות עובדים חדשות.

איגודים מקצועיים

אנשי ההסתדרות החדשה:

אורי מתוקי, יו"ר האגף לאיגוד מקצועי, הסתדרות הנוער העובד והלומד
אלי בן גרא, סגן יו"ר האגף לאיגוד מקצועי
גרשון גלמן, יו"ר מרחב תל אביב
עו"ד חניטל סויסה, מנכ"ל האגף להתאגדות עובדים עד 2013
יאיר טרציצקי, יו"ר ארגון העיתונאים
יניב לוי, ראש אגף שיווק, דוברות והסברה
יקי חלוצי, יו"ר איגוד עובדי חברות הסלולר, האינטרנט וההיי-טק
עמיחי סטינגר, מנכ"ל האגף להתאגדות עובדים
לצדם רואיינו גם חבר הנהגת ההסתדרות לשעבר ומזכירת איגוד מקצועי – החפצים
בעילום שמם.

האבות המייסדים של "כוח לעובדים" ומי שמובילים את הארגון גם כיום:

עו"ד איתי סבירסקי

ד"ר עמי וטורי

שי כהן

יו"ר האגף לאיגוד של הסתדרות העובדים הלאומית עד לשנת 2017, עו"ד בטי מצר לוי

רואיינה גם גברת ונסה בארת, מפעילי האיגוד המקצועי הגרמני IG Metall

הנהלות

מנכ"לים:

חיים רומנו, מנכ"ל פרטנר בתקופת ההתארגנות
רואיין גם מנכ"ל נוסף החפץ בעילום שמו וזהותו.²

מנהלי משאבי אנוש:

אהוד מזומן, סמנכ"ל משאבי אנוש, בזק
דגנית ישראלי, העמותה לניהול משאבי אנוש
ניס אגמון, משנה למנכ"ל למשאבים של כלל ביטוח בתקופת ההתארגנות של עובדי
החברה

עדי בילדנר, סמנכ"ל משאבי אנוש של חברת ההיי־טק ECI
עינת רום, סמנכ"ל משאבי אנוש, ארגון ומנהל של חברת הסלולר פרטנר
עירית כהן, משנה למנכ"ל למשאבים בכלל ביטוח עד לתחילת ההתארגנות של
עובדי החברה

צביקה אברמוביץ, סמנכ"ל משאבי אנוש, פלאפון
נוסף על כך נערכו ראיונות עם חמישה סמנכ"לי משאבי אנוש החפצים בעילום שמם
וזהותם. שניים מהם משמשים בתפקידם בחברות ביטוח, שתיים נוספות בחברות
תקשורת (אחת מהן כבר אינה משמשת בתפקיד זה) ואחד בחברה בענף התחבורה.

מומחים ויועצים

עורכי דין ומשפטנים:

עו"ד אורנה לין, ראש משרד עורכות הדין אורנה לין ושות'
פרופ' גיא מונדלק, אוניברסיטת תל אביב
עו"ד דפנה שמואלביץ, שותפה במשרד עורכי הדין רובין שמואלביץ
עו"ד כפיר זאב, מומחה ליחסי עבודה ולדיני עבודה
עו"ד נחום פינברג, ראש משרד עורכי הדין נחום פינברג ושות'
השופטת ברימוס נילי ארד, נשיאת בית הדין הארצי לעבודה עד לשנת 2013
עו"ד עופר יוחננוף, היועץ המשפטי של התאחדות התעשיינים עד לשנת 2017
עו"ד שי תקן, ראש מחלקת משפט עבודה במשרד עורכי הדין פישר בכר חן
עו"ד שלומי לוי, היועץ המשפטי של איגוד לשכות המסחר

2. מרבית המנכ"לים שאליהם פניתי בבקשה לריאיון העדיפו שלא להתראיין. כאמור לעיל, מנכ"ל אחד הסכים להתראיין בלי ששמו יוזכר בספר. מנכ"ל נוסף, היחיד שהיה מוכן להתראיין ולהיחשף בשמו, הוא חיים רומנו. ניתן לייחס נכונות חריגה זו לעובדה שרומנו כבר אינו מכהן, וניכר שאינו מתכוון לכהן, בתפקידו ניהול בכירים.

יועצים ליחסי עבודה:

עו"ד דורית פרצ'יק, מומחית ליחסי עבודה
יוסי קוצ'יק, ראש משרד יוסי קוצ'יק

יועץ התקשורת אייל מלמה, שותף במשרד לגאיה תקשורת

עיתונאי עבודה

חיים ביאור, "דה מרקר"

מיקי פלד, "כלכליסט"

לצדם רואינה עיתונאית נוספת החפצה בעילום שמה וזהותה.

לשלושה מהמרוויינים אני מבקש להוסיף תודה מיוחדת, בעיקר על הסיוע בתחילת הדרך: לרוני רוז, יו"ר ועד עובדי כלל ביטוח, שבפניו העליתי לראשונה את רעיון כתיבת הספר. הוא נרתם בהתלהבות לסייע ביצירת הקשרים הראשונים עם עמיתיו, ראשיהם של ועדי העובדים החדשים; בתוך ההסתדרות סייע לי מאוד בפתיחת הדלתות הראשונית ידידי הוותיק אלי בן גרא, סגן יו"ר האגף לאיגוד מקצועי; ואני מבקש להודות במיוחד גם לעו"ד שי תקן, ראש מחלקת משפט עבודה בפירמת עורכי הדין פישר בכר חזן, שנעתר ברצון לפנייתי להיות שותף לכתיבת הפרק על ההיבטים המשפטיים של התארגנויות העובדים החדשות. למשימה זו צירף את עו"ד מורן פרידמן, הנושאת העיקרית בנטל. הוקרתי הרבה נתונה לה ולפרופ' גיא מונדלק שהוסיף לפרק זה את הערותיו המועילות.

לתודה מיוחדת ראוייה גם רתם כסלו, עורכת הספר, שבעבודתה איתי שילבה מקצועיות גבוהה עם יעילות וחביבות. ניסיונה הרב והערותיה סייעו לי מאוד בגיבוש מתכונתו הסופית של הספר.

יבואו כולם על התודה ועל הברכה,

שוקי שטאובר

אוקטובר 2017